

TEORIA PROGRAMU

Ewaluacja V edycji Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa 2018

Michał A. Chrzanowski

Ewa Kryglon

17.10.2018

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Metodologia.....	3
Sprawozdanie z realizacji.....	3
Kontekst	4
Strategia Rozwoju Krakowa 2030.....	4
Teoria zmiany wg Stoczni	6
Teoria zmiany wg IS UJ	10
Interesariusze	13
Cele.....	13
I Akcja edukacyjna i kampania promocyjna	14
II Zgłaszanie przez mieszkańców propozycji zadań	14
III Weryfikacja i opiniowanie propozycji zadań	15
IV Składanie i rozpatrywanie protestów	15
V Głosowanie mieszkańców na propozycje zadań	15
VI Ogłoszenie projektów do realizacji i ewaluacja	15
VII Realizacja projektów	16
Podsumowanie.....	16

WPROWADZENIE

Metodologia

Ewaluacja oparta na teorii pomaga przygotować **projekt interwencji publicznej** w taki sposób, by odniosła ona pożądany, pozytywny efekt. Stosuje do tego modele logiczne – schematy opisujące planowany efekt działań oraz nakłady, działania i mechanizmy, które mają doprowadzić do tego pozytywnego efektu. Ewaluacja oparta na teorii i modele logiczne są standardem zalecanym przez Komisję Europejską.

Budżet Obywatelski Miasta Krakowa (zwany dalej budżetem obywatelskim; w skrócie BO) nie posiada dokumentu definiującego jego cele. Stąd pierwszym krokiem do przygotowania modelu logicznego musi być ich rekonstrukcja. W związku z tym, jednym z zadań tegorocznej ewaluacji jest zidentyfikowanie celów BO. Przedstawione w dokumencie **cele zostały odtworzone na podstawie przeprowadzonych badań**.

W celu zrekonstruowania celów realizacji celów budżetu obywatelskiego przeprowadzono:

- ✓ analizę danych zastanych,
- ✓ ankietę internetową,
- ✓ badania fokusowe (FGI),
- ✓ ankietę audytoryjną,
- ✓ wywiady indywidualne z interesariuszami BO,
- ✓ obserwację uczestniczącą w posiedzeniach Rady BO,
- ✓ obserwację uczestniczącą w spotkaniach edukacyjnych dla mieszkańców,
- ✓ obserwację w trakcie rozpatrywania protestów.

Sprawozdanie z realizacji

W celu rekonstrukcji celów budżetu obywatelskiego interesariuszy BO zbadano następującymi metodami:

Interesariusz	Metoda badawcza	Zakres badania
ogół mieszkańców Krakowa	analiza danych zastanych (wyniki badania Barometr Krakowski 2018)	1469 osób
wnioskodawcy	ankieta internetowa	77 osób
	analiza danych zastanych (baza projektów zadań)	678 za rok 2018
		587 za rok 2017
		611 za rok 2016
627 za rok 2015		
	656 za rok 2014	
	badania fokusowe (FGI)	2 grupy, 13 osób
uczestnicy spotkań edukacyjnych	ankieta audytoryjna	146 osób
głosujący	ankieta internetowa	4009 pełnych wypełnień
		856 częściowych wypełnień
	analiza danych zastanych (baza głosów)	34 369 osób głosujących w 2018
		32 010 osób głosujących w 2017
		44 887 osób głosujących w 2016
48 462 osoby głosujące w 2015		
	58 494 osoby głosujące w 2014	
organizatorzy BO	obserwacja uczestnicząca w posiedzeniach Rady BO	5 spotkań

	obserwacja uczestnicząca w spotkaniach edukacyjnych dla mieszkańców	9 spotkań
	wywiady indywidualne (IDI)	5 wywiadów
jednostki weryfikujące	wywiady indywidualne (IDI)	3 wywiady
	analiza danych zastanych (wyniki weryfikacji i protestów)	678 propozycji zadań
media	analiza danych zastanych (monitoring mediów elektronicznych)	1942 wpisy
	mediaplan	-

Tabela 1. Plan badania ewaluacyjnego. Opracowanie własne.

KONTEKST

Przy rekonstrukcji celów budżetu obywatelskiego wzięto pod uwagę następujące materiały kontekstowe:

- ✓ **Strategię Rozwoju Krakowa 2030** – dokument ramowy określający cele Gminy Miasta Krakowa,
- ✓ **„Teorię zmiany” budżetów partycypacyjnych** zaproponowaną przez Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”¹ – dokument zawierający propozycje standardów budżetów partycypacyjnych, w tym adresowanych przez nich problemów społecznych, celów, interesariuszy, wpływów, rezultatów i działań,
- ✓ **„Teorię zmiany” budżetu obywatelskiego** Krakowa zaproponowaną przez zespół Instytutu Socjologii UJ w ramach prowadzonego w 2016 projektu badania budżetu obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Krakowa 2030

Strategia Rozwoju Krakowa „Tu chcę żyć. Kraków 2030” jest **dokumentem strategicznym** określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Krakowa. Wyróżnia on obszary kluczowe dla rozwoju miasta i definiuje związane z nimi cele. Całość działań miasta Krakowa powinna realizować wskazane tam cele, stąd też jest to naturalny punkt wyjścia do rekonstrukcji celów samego budżetu obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Krakowa 2030 zawiera szeroką diagnozę problemów społeczno-demograficznych, które adresuje. Poniżej zebrano **zagadnienia istotne z perspektywy budżetu obywatelskiego**:

Obszar diagnozy	Zagadnienie
Słabe strony	jakość dialogu społecznego
	współpraca na poziomie lokalnym, w tym sąsiedzka
Zagrożenia	niski poziom zaufania społecznego
	niewystarczający poziom świadomości i edukacji obywatelskiej
	polaryzacja społeczeństwa
	niski poziom zainteresowania lokalnej społeczności współzrządzaniem
Szanse	wzrost świadomości samorządowej i obywatelskiej mieszkańców
	rozwój aktywizmu miejskiego, ruchy obywatelskie
	upowszechnianie instrumentów demokracji bezpośredniej (np. budżetów partycypacyjnych)

¹ Rudnicki R., Ł. Ostrowski. Jak ewaluować budżet partycypacyjny (obywatelski). Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”: 2015.

kształtowanie się nowej kultury miejskiej i związanych z nią stylów życia (w tym „powroty do centrum miasta”)
 wsparcie aktywizacji wybranych grup społecznych (np. osób 50+, rodzin z dziećmi)
 wzrost świadomości obywatelskiej i rozwój dialogu społecznego

Wyróżnione zagadnienia koncentrują się wokół **kondycji społeczności lokalnej oraz zakresu odpowiedzialności i współzrządzenia Krakowem przez mieszkańców**. Są to zagadnienia bezpośrednio adresowane przez proces wypracowywania i wyboru propozycji zadań w ramach budżetu obywatelskiego.

Z kolei **same propozycje zadań** adresują problemy zidentyfikowane w pozostałych obszarach – związanych m.in. z przestrzenią miejską, zielenią, ochroną środowiska, infrastrukturą, sportem, zdrowiem, bezpieczeństwem. Kategoryzacja propozycji zadań przyjęta w BO jest odzwierciedleniem tych obszarów. Trafność propozycji zadań w spełnianiu potrzeb mieszkańców należy odnosić do tych obszarów i zidentyfikowanych w nich problemów.

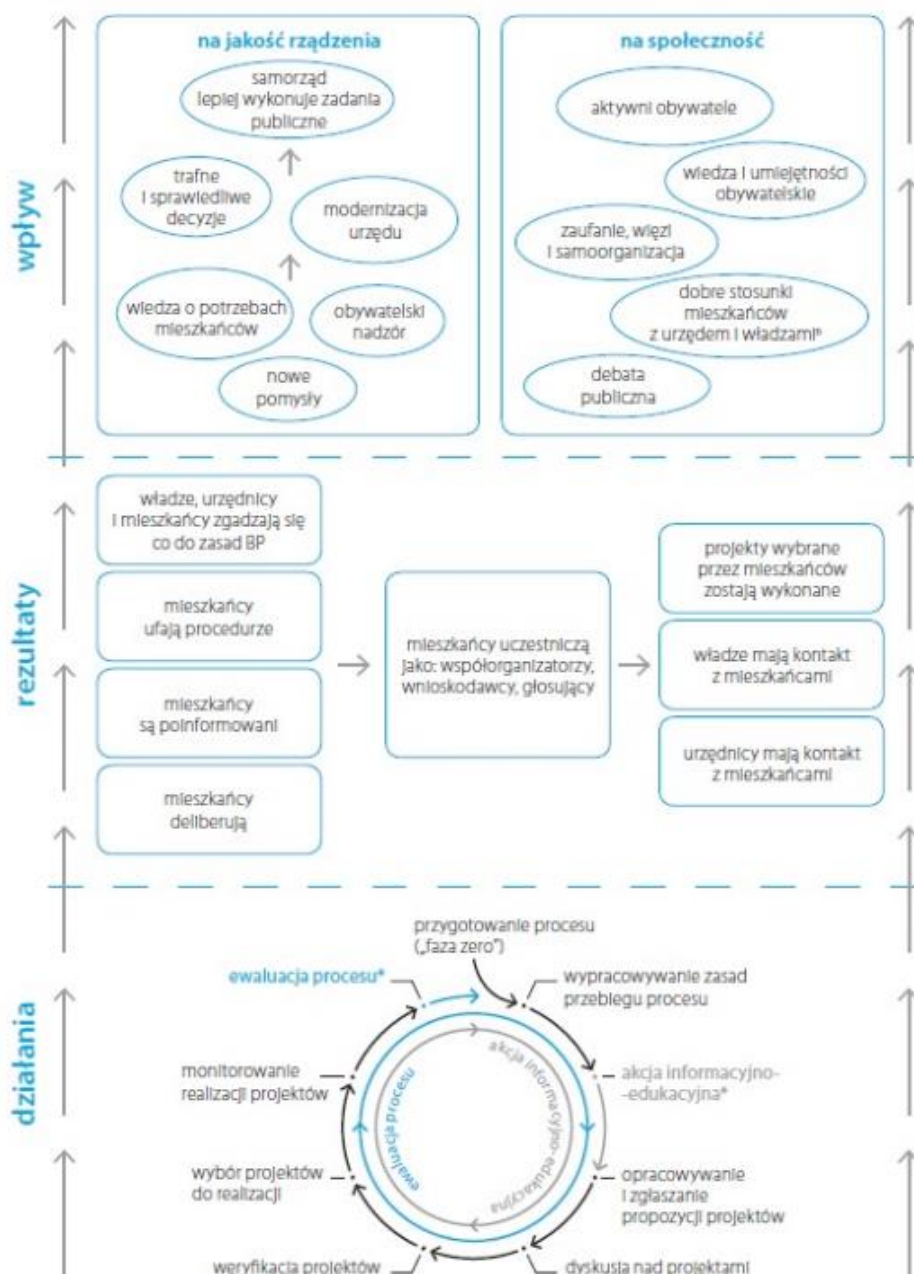
Wspomniane obszary adresowane są przez cele strategiczne i operacyjne Gminy Miasta Krakowa. Poniższa tabela prezentuje **wybrane cele**, w które budżet obywatelski powinien się wpisywać:

Obszar	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Dodatkowe założenia
OBSZAR IV: Jakość życia	CEL STRATEGICZNY IV: Kraków – miasto przyjazne do życia	CEL OPERACYJNY IV.1: Powszechnie dostępna, wysokiej jakości przestrzeń publiczna CEL OPERACYJNY IV.2: Zrewitalizowane obszary miejskie	Realizacja celu ukierunkowana jest na: zapewnienie bezpieczeństwa, komfortu i wysokiej jakości życia mieszkańców Krakowa; udostępnienie nowych przestrzeni publicznych, rozumianych jako miejsca spotkań, aktywności, integracji społecznej, wymiany poglądów oraz dialogu; zapewnienie powszechnego dostępu do usług publicznych.
OBSZAR V: Kapitał społeczny	CEL STRATEGICZNY V: Silna wspólnota samorządowa mieszkańców Krakowa	CEL OPERACYJNY V.1: Wysoki poziom partycypacji społecznej mieszkańców CEL OPERACYJNY V.3: Spójność społeczna	Realizacja celu ukierunkowana jest na: budowanie wspólnoty podzielanych wartości i celów („Miasto jako dobro wspólne”); wzmocnienie poczucia wspólnotowości mieszkańców Krakowa; zwiększenie udziału mieszkańców w zarządzaniu miastem, wynikające z poczucia wspólnoty obywatelskiej; przyciąganie nowych mieszkańców, dla których ważne jest poczucie wspólnotowości i obywatelskości.
OBSZAR VI: Zarządzanie miastem	CEL STRATEGICZNY VI: Kraków – nowoczesnie zarządzana metropolia	CEL OPERACYJNY VI.2: Wysoka jakość strategicznego zarządzania miastem	Realizacja celu ukierunkowana jest na: partycypację obywatelską w procesach zarządzania miastem; sprawną i przejrzystą koordynację realizowanych w mieście polityk publicznych; wysoką jakość świadczonych usług publicznych; racjonalną gospodarkę przestrzenną godzącą różne interesy.

Wymienione problemy społeczne oraz cele **stanowią punkt wyjścia do rekonstrukcji celów budżetu obywatelskiego**.

Teoria zmiany wg „Stoczni”

Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” prowadziła **ewaluację pierwszych dwóch edycji budżetu obywatelskiego Krakowa**. Przygotowane przez tę organizację materiały na temat budżetów partycypacyjnych są jednymi z nielicznych opracowań, które podejmują temat celów i założeń tych przedsięwzięć. Z tych powodów zaproponowane przez „Stocznnię” konceptualizacje budżetów partycypacyjnych **miały kluczowy wpływ na sposób myślenia o budżecie obywatelskim Krakowa**.

Rysunek 1. „Teoria zmiany” budżetu partycypacyjnego. Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.

Teoria zmiany budżetu partycypacyjnego zaproponowana przez „Stocznię” wyróżnia dwa główne obszary oddziaływania BO na miasto – **w zakresie wpływu na jakość rządzenia oraz wpływu na kondycję społeczności lokalnej**. Poniższa tabela prezentuje rozwinięcia poszczególnych obszarów, celów im przyporządkowanych i przyjętych założeń wobec związku BO (zwanego tam budżetem partycypacyjnym, w skrócie: BP) z realizacją tych celów:

Kategoria celu	Cel	Rozwinięcie
Wpływ na jakość rządzenia	Mieszkańcy korzystający z tego instrumentu podejmą bardziej trafne decyzje co do przeznaczenia środków publicznych, niż zrobiliby to radni i urzędnicy.	Przez trafność rozumiemy tu zgodność z potrzebami społecznymi. Skąd takie założenie? Otóż mieszkańcy lepiej znają swoją okolicę i lepiej rozumieją własne potrzeby. Wnoszą też wiele nowych pomysłów, które podlegają szybkiej ocenie i selekcji. W rezultacie podejmowane z ich udziałem decyzje budżetowe powinny być lepiej dopasowane do rzeczywistych preferencji lokalnej społeczności niż decyzje urzędników.
	Decyzja podjęta w ramach BP będzie bardziej zgodna z zasadami sprawiedliwości społecznej.	Bezpośredni wpływ mieszkańców powinien także sprawić, że w większym stopniu zostaną uwzględnione potrzeby grup zazwyczaj wykluczanych bądź marginalizowanych.
	Dyskusja wokół nich oraz wyniki głosowania są źródłem wiedzy na temat potrzeb mieszkańców i kopalnią nowych pomysłów na przyszłość.	
	BP może mieć znacznie większe społeczne oddziaływanie, jeśli zgromadzona dzięki niemu wiedza i pomysły będą wykorzystywane również poza procesem.	
	BP będzie miał modernizujący wpływ na urząd gminy.	Wprowadzenie tego mechanizmu wymaga bowiem ze strony urzędu większej przejrzystości w działaniu i otwartości na kontakt z mieszkańcami. Przeniesienie doświadczeń z BP na inne obszary działania urzędu może wprowadzić nową jakość w podejściu do mieszkańców (nie tylko jako klientów, lecz również jako partnerów czy doradców). BP wymaga też bliskiej współpracy między różnymi komórkami urzędu, co może usprawnić jego działanie także w innych dziedzinach.
	BP wzmacnia obywatelski nadzór nad całością funkcjonowania samorządu.	Silniejszy nacisk strony społecznej na rozliczanie się samorządu z powierzonych mu zadań powinien mobilizować urząd i władze oraz pozytywnie wpływać na jakość wykonania zadań publicznych w ogólności.
Wpływ na społeczność	Powinien oddziaływać na postawę – zmieniać	Udział w tym procesie skłania bowiem do zastanowienia się nad swoim otoczeniem, do dyskusowania, artykułowania potrzeb i wyrobienia

<p>pasywnych mieszkańców w aktywnych obywateli.</p>	<p>sobie opinii w kwestiach dotyczących życia publicznego. Daje poczucie rzeczywistego wpływu na otoczenie, co zachęca do brania spraw w swoje ręce. U niektórych doświadczenie uczestnictwa może obudzić trwałe zainteresowanie lokalnymi problemami i chęć współdecydowania o sprawach gminy i własnego środowiska, dać impuls do większego zaangażowania w działanie na rzecz swego otoczenia oraz sprawić, że uczestnicy BP poczują się bardziej związani z miejscem, w którym żyją, i bardziej za nie odpowiedzialni.</p>
<p>Powinien wpływać na wiedzę i umiejętności potrzebne obywatelowi: dawać okazję do ich zdobycia i pogłębienia.</p>	<p>Współdecydowanie wymaga bowiem od mieszkańców m.in. lepszego zrozumienia, w jaki sposób tworzony jest budżet, jaka jest jego konstrukcja, ile kosztują publiczne projekty i kto jest odpowiedzialny za ich realizację. Przy okazji mieszkańcy mogą się np. dowiedzieć, jaka jest struktura, kompetencje i zadania samorządu, jakie są kompetencje innych lokalnych instytucji, kto jest właścicielem okolicznych terenów i nieruchomości lub na czym polegają mechanizmy zarządzania gminą.</p>
<p>Dzięki uczestnictwu w BP mieszkańcy powinni też zdobywać pewną kulturę polityczną – umiejętność dyskusowania, wspólnego podejmowania decyzji, współpracy i szukania kompromisu.</p>	
<p>Powinien prowadzić do wzmocnienia wzajemnego zaufania i więzi oraz wzrostu samoorganizacji lokalnej społeczności.</p>	<p>Proces BP może stwarzać wiele okazji do spotkań i współpracy: mieszkańcy poznają się, biorąc udział w spotkaniach poświęconych projektom, tworząc listy poparcia pod wnioskami czy dyskutując z sąsiadami na temat zgłoszonych pomysłów. Organizują się w grupy i zawierają koalicje, by zdobyć poparcie i zwiększyć szanse swoich projektów. W założeniach kontakty te mają budować zaufanie i wzmacniać więzi między mieszkańcami, które w przyszłości ułatwią realizację innych przedsięwzięć – również tych niezwiązanych z BP.</p>
<p>BP może sprzyjać rozwojowi dobrych stosunków między mieszkańcami a urzędem gminy i lokalnymi władzami.</p>	<p>Pozytywny kontakt mieszkańców z urzędem i administracją może podnieść poziom zaufania społecznego do tych organów i poprawić ich wizerunek. Analogiczna zmiana może nastąpić wśród urzędników i radnych – dobre doświadczenia mogą sprawić, że chętniej będą oni współpracować z mieszkańcami w przyszłości. Ponadto władze, realizując bezpośrednie postulaty mieszkańców w ramach przejrzystego procesu BP, zyskują silniejsze uzasadnienie swoich działań. Lepsze stosunki i komunikacja pomiędzy obywatelami, urzędnikami i władzami minimalizują w dalszej perspektywie niepotrzebne konflikty.</p>

	Może wzmacniać i zasilać lokalną debatę publiczną.	W założeniach BP powinien ułatwić udział w dyskusji wszystkim grupom społecznym, także tym, które zazwyczaj są marginalizowane, pomijane lub niedostrzegane w debacie publicznej. Formuła BP ma im umożliwić zabranie głosu i zwrócenie uwagi na swoje potrzeby. Można więc oczekiwać, że debata publiczna tocząca się na łamach lokalnej prasy, w Internecie, na różnego rodzaju zebraniach lub spotkaniach czy w ciałach przedstawicielskich i doradczych wzbogaci się w konsekwencji o nowe głosy, tematy i punkty widzenia.
Rezultaty	Zgoda co do zasad BP pomiędzy władzami lokalnymi, urzędnikami i mieszkańcami.	Brak takiej zgody wewnątrz struktur samorządowych grozi niewykonaniem projektów i brakiem kontynuacji BP w kolejnych latach. Z kolei bez zgody mieszkańców trudno liczyć na ich zaangażowanie oraz dobre stosunki z samorządem.
	Warunkiem zaangażowania mieszkańców jest również ich zaufanie do samej procedury BP.	Lokalna administracja i władze mogą łatwo utracić pozytywne nastawienie mieszkańców, np. nie wykonując projektów wybranych w głosowaniu lub pochopnie odrzucając wnioski w czasie weryfikacji. Budowanie zgody co do zasad BP i zaufania do jego procedury jest ważnym zadaniem zespołu ds. BP, dlatego tak istotną kwestią jest jego skład i sposób wyboru członków.
	Aby mieszkańcy wzięli udział w BP, muszą się o nim dowiedzieć i zrozumieć, na czym polega – powinni być dobrze poinformowani oraz wyedukowani.	BP to wciąż nowy mechanizm w polskich samorządach, więc przekazanie informacji na jego temat może wymagać sporo wysiłku. Ważne, by wiadomość o nim dotarła do wszystkich mieszkańców, zwłaszcza do grup mniej aktywnych i marginalizowanych. Od jakości materiałów informacyjnych zależy, czy mieszkańcy rozumieją ideę BP oraz zasady uczestnictwa w budżecie. W przypadku niektórych grup sama informacja może nie wystarczyć i potrzebne będą działania edukacyjne oraz bezpośrednie wsparcie.
	Kluczowym warunkiem wpływu BP jest deliberacja mieszkańców.	Przez deliberację rozumiemy tutaj publiczną rozmowę o potrzebach społecznych i sposobach ich zaspokojenia. W czasie takiej rozmowy uczestnicy mogą się poznać, usłyszeć argumenty różnych stron, wyrobić sobie własne zdanie, spostrzec własny i wspólny interes, a także przekonywać się nawzajem do swoich racji i szukać kompromisów. Ważne, by wybrzmiały w niej także głosy grup najsłabszych i marginalizowanych, których interesy są słabo reprezentowane w polityce samorządowej. Celem deliberacji jest zachęcenie mieszkańców do twórczego namysłu, doskonalenia pomysłów, dzielenia się wiedzą, uświadomienia sobie wielości potrzeb i interesów, uszanowania odmiennych racji, zbliżenia stanowisk i nawiązania współpracy. BP powinien stwarzać okazje do tak rozumianej deliberacji i włączać w nią jak najszerszy krąg mieszkańców.
	Warunkiem powodzenia BP jest włączenie mieszkańców	

<p>w proces jego tworzenia; mieszkańcy uczestniczą w BP jako współorganizatorzy, wnioskodawcy i głosujący.</p>	
<p>Bywa, że wniosek jest przygotowywany przez grupę osób wspierających wnioskodawcę – to pożądany scenariusz, który daje możliwość uczestnictwa znacznie większej liczbie osób i tworzy warunki do deliberacji.</p>	
<p>Głosujący mieszkańcy mogą nadzorować realizację budżetu i poszczególnych projektów, dbając o jej prawidłowy przebieg.</p>	
<p>BP ma stwarzać okazję do kontaktu mieszkańców z urzędnikami i radnymi.</p>	<p>Ważna wydaje się tu zarówno ilość, jak i jakość tych kontaktów, a przede wszystkim to, w jakim stopniu przyczyniają się one do budowania dobrych stosunków między mieszkańcami i samorządowcami.</p>

Zdecydowana większość tych założeń wywarła **silny wpływ na organizatorów krakowskiego BO** i jest istotnym materiałem kontekstowym do rozważań na temat celów BO.

Teoria zmiany wg IS UJ

W trakcie III edycji budżetu obywatelskiego Krakowa był prowadzony **projekt badający przyczyny niskiej frekwencji BO w Krakowie**. Projekt był realizowany w ramach współpracy Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Miejskiego Centrum Dialogu.

Jednym z wniosków tego projektu był wniosek mówiący o tym, że **BO nie wytwarza wśród uczestników poczucia sprawczości wynikającego z uczestnictwa w BO**. Założono, że prawidłowo funkcjonujący proces BO powinien łączyć dwa, wzmacniające się nawzajem obszary działań:

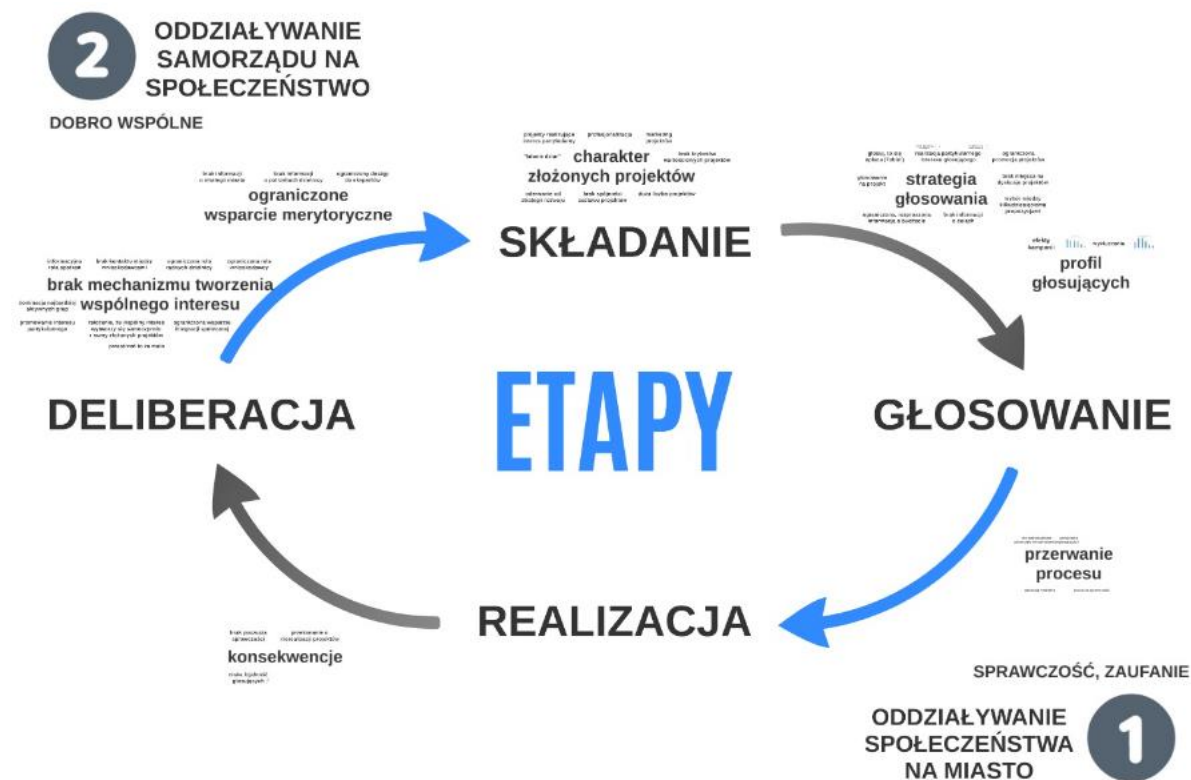
1. **Oddziaływanie samorządu na społeczeństwo** poprzez angażowanie mieszkańców w proces współzrządzenia miastem, kształtowanie postaw obywatelskich, edukowanie mieszkańców w zakresie zarządzania miastem oraz wzmacnianie społeczności lokalnej.
2. **Oddziaływanie społeczeństwa na miasto** poprzez realizację opracowywanych propozycji zadań, proponowanie innowacyjnych rozwiązań przez mieszkańców, informowanie przedstawicieli gminy o potrzebach mieszkańców.

Konsekwencją działań w pierwszym obszarze będą wartościowe, trafnie realizujące potrzeby mieszkańców propozycje zadań oraz wypracowanie pojęcia dobra wspólnego przez społeczność lokalną w procesie ich opracowywania. **Konsekwencją działań w drugim obszarze** będzie wywołanie wśród mieszkańców poczucia sprawczości wynikającego z obserwacji rezultatów swojego zaangażowania i z możliwości korzystania ze zrealizowanych propozycji zadań.

Rysunek 2. Fragment prezentacji IS UJ na temat relacji między celami krakowskiego BO.

Sformułowano hipotezę, że ówczesna formuła BO nie realizowała tego modelu z powodu niewystarczających działań w obszarze wypracowywania pojęcia dobra wspólnego przez społeczność lokalną (etap deliberacji) oraz z powodu ograniczonej komunikacji na temat efektów BO, która powinna trwać w cyklu całorocznym, a rozpocząć się po etapie głosowania (po którym działania w praktyce są zawieszane do kolejnej edycji BO).

Rysunek 3. Fragment prezentacji IS UJ na temat cyklu BO i jego związku z celami.

Poniższa tabela prezentuje zaproponowane w ramach projektu **cele budżetu obywatelskiego Krakowa** we wspomnianych obszarach działalności.

Kategoria celu	Cel	Założenie centralne	Założenia ukryte
oddziaływanie społeczeństwa na miasto	realizowanie potrzeb społeczności lokalnej efektywniejsze gospodarowanie środkami publicznymi poszukiwanie innowacji społecznych gospodarowanie kapitałem ludzkim priorytetyzacja potrzeb mieszkańców	mieszkańcy najlepiej znają swoje potrzeby i sposoby ich zaspokojenia; akcentuje się aspekt finansowania projektów	wskaźnikiem będzie efektywna realizacja potrzeb mieszkańców; frekwencja legitymizuje wybrane rozwiązania jako powszechnie akceptowane; celem BO są wysokie jakościowo projekty realizujące potrzeby mieszkańców; sposób wypracowania projektów nie jest kluczowy; przy sprawnej diagnozie potrzeb opracowaniem projektów może zająć się garstka ludzi; narzędzie dla aktywnych mieszkańców
oddziaływanie samorządu na społeczeństwo	kształtowanie postaw obywatelskich (odpowiedzialność, sprawczość, wiedza o mieście) kreowanie liderów lokalnych budowanie tożsamości lokalnej budowanie więzi (z miejscem, z ludźmi) kreowanie wspólnego interesu oraz kompromisu społeczności lokalnej	rolą samorządu jest kształtowanie postaw; akcentuje się aspekt finansowania procesu tworzenia projektów	wskaźnikiem będzie zaangażowanie największej możliwej liczby mieszkańców (udział, edukacja); treść projektów nie jest kluczowym zagadnieniem; frekwencja nie jest kluczowym zagadnieniem; kluczowy jest sposób wypracowania projektów

Model BO w Krakowie **nie uległ zmianie od III edycji**, której dotyczyły wspomniane wnioski. Prowadzone badanie ewaluacyjne wskazało na to, że wyciągnięte wtedy **wnioski w dalszym stopniu są aktualne** i powinny zostać wzięte pod uwagę przy formułowaniu rekomendacji odnośnie do kolejnych edycji BO.

INTERESARIUSZE

W ramach prac nad rekonstrukcją teorii programu zdefiniowano następujących **interesariuszy budżetu obywatelskiego**:

1. **Ogół mieszkańców Krakowa** – do tej zbiorowości są kierowane działania całego BO, a jego efekty powinny być odczuwalne dla wszystkich mieszkańców Krakowa.
2. **Wnioskodawcy** – mieszkańcy, którzy złożyli propozycje zadań BO.
3. **Uczestnicy spotkań** – mieszkańcy, którzy wzięli udział w spotkaniach edukacyjnych dotyczących BO.
4. **Głosujący** – mieszkańcy, którzy wzięli udział w głosowaniu na propozycje zadań BO.
5. **Organizatorzy BO** – Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego, Rada Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa, rady dzielnic, ambasadorzy BO (mieszkańcy zaangażowani w promocję BO).
6. **Jednostki weryfikujące** – instytucje zajmujące się weryfikacją propozycji zadań (jednostki Urzędu Miasta Krakowa, miejskie jednostki organizacyjne) oraz instytucje wydające opinie w sprawie propozycji zadań.
7. **Media** – ze względu na fakt, że istotną częścią budżetu obywatelskiego jest jego promocja, media tradycyjne i elektroniczne uznano za jednego z interesariuszy BO.

CELE

Zrekonstruowane w wyniku przeprowadzonych badań **główne cele budżetu obywatelskiego Krakowa** to:

Strategia Rozwoju Krakowa 2030	Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Działania
OBSZAR VI: Zarządzanie miastem. CEL STRATEGICZNY VI: Kraków – nowocześnie zarządzana metropolia	Zwiększenie zakresu współzrządzenia miastem przez mieszkańców	<p>zaangażowanie mieszkańców w decydowanie o sprawach miasta</p> <p>efektywniejsze zarządzanie środkami publicznymi w procesie zaspokojenia potrzeb mieszkańców (lepiej poinformowanego, innowacyjnego)</p> <p>wzrost zaufania do samorządu lokalnego (jako warunek dialogu społecznego)</p> <p>zebranie informacji o potrzebach mieszkańców</p> <p>rozstrzygnięcie dylematów związanych z wyborem sposobu wydatkowania środków publicznych (priorytetyzacja, plebiscyt)</p> <p>wzrost kompetencji urzędników w zakresie komunikacji społecznej</p> <p>wzrost znaczenia procesów partycypacyjnych w kulturze zarządzania miastem</p>	proces wypracowywania propozycji zadań; głosowanie

OBSZAR V: Kapitał społeczny. CEL STRATEGICZNY V: Silna wspólnota samorządowa mieszkańców Krakowa	Tworzenie silnej wspólnoty samorządowej mieszkańców Krakowa	wzrost zaangażowania mieszkańców (zmiana postaw biernych w aktywne) kształtowanie postaw obywatelskich (odpowiedzialność, sprawczość, wiedza o mieście) wzmacnianie procesów samoorganizacji budowanie tożsamości lokalnej integracja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniom rozwój mieszkańców w zakresie kompetencji związanych z zarządzaniem miastem (wiedza, umiejętności) rozwój mieszkańców w zakresie kompetencji związanych z dialogiem stworzenie przestrzeni do innowacji społecznych kreowanie liderów lokalnych	proces deliberacyjny; dyskusja lokalna i ogólnomiejska
OBSZAR IV: Jakość życia. CEL STRATEGICZNY IV: Kraków – miasto przyjazne do życia	Miasto przyjazne dla mieszkańców	podnoszenie jakości życia mieszkańców w obszarach będących w zakresie samorządu	wypracowane propozycje zadań

Kolejne sekcje przyporządkowują cele operacyjne dla poszczególnych etapów realizacji BO.

I AKCJA EDUKACYJNA I KAMPANIA PROMOCYJNA

Celami tego etapu są:

- ✓ zachęcenie mieszkańców do udziału w spotkaniach edukacyjno-promocyjnych,
- ✓ zachęcenie mieszkańców do składania propozycji zadań,
- ✓ poinformowanie mieszkańców o budżecie obywatelskim i jego zasadach,
- ✓ wsparcie mieszkańców w opracowaniu propozycji zadań,
- ✓ dyskusja nad potrzebami mieszkańców,
- ✓ podniesienie jakości składanych propozycji zadań,
- ✓ stworzenie przestrzeni do dialogu społecznego wśród mieszkańców,
- ✓ stworzenie przestrzeni do współpracy wnioskodawców między sobą,
- ✓ wzmocnienie lokalnych sieci społecznych,
- ✓ budowanie zaufania i relacji między mieszkańcami,
- ✓ identyfikowanie wspólnych potrzeb mieszkańców,
- ✓ stworzenie przestrzeni do dialogu pomiędzy radnymi dzielnicowymi a mieszkańcami.

II ZGŁASZANIE PRZEZ MIESZKAŃCÓW PROPOZYCJI ZADAŃ

Celami tego etapu są:

- ✓ zaangażowanie mieszkańców w składanie propozycji zadań,

- ✓ podnoszenie jakości składanych propozycji zadań,
- ✓ usprawnienie komunikacji między wnioskodawcami a organizatorami BO,
- ✓ zapobieganie wykluczeniu grup społecznych z możliwości udziału w BO,
- ✓ wspieranie współpracy pomiędzy aktywnymi mieszkańcami.

III WERYFIKACJA I OPINIOWANIE PROPOZYCJI ZADAŃ

Celami tego etapu są:

- ✓ dopracowanie propozycji zadań złożonych przez wnioskodawców (pod kątem merytorycznym i doprowadzenia ich do zgodności z Regulaminem),
- ✓ weryfikacja propozycji zadań pod kątem zgodności z Regulaminem BO,
- ✓ budowanie relacji między wnioskodawcą a samorządem lokalnym,
- ✓ edukowanie wnioskodawców na temat uwarunkowań funkcjonowania miasta,
- ✓ ograniczenie projektów dublujących się,
- ✓ zapewnienie wykonalności.

IV SKŁADANIE I ROZPATRYWANIE PROTESTÓW

Celami tego etapu są:

- ✓ minimalizacja napięć związanych z negatywną weryfikacją propozycji zadania,
- ✓ minimalizacja liczby propozycji zadań nieprawidłowo odrzuconych,
- ✓ umożliwienie wnioskodawcy odwołanie się od negatywnej decyzji,
- ✓ wychwycenie projektów, które mogą być dostosowane do wymogów Regulaminu.

V GŁOSOWANIE MIESZKAŃCÓW NA PROPOZYCJE ZADAŃ

Celami tego etapu są:

- ✓ zachęcenie mieszkańców do udziału w głosowaniu,
- ✓ budowa wizerunku budżetu obywatelskiego wśród mieszkańców,
- ✓ przekazanie kluczowych informacji na temat organizacji budżetu obywatelskiego (termin, sposób głosowania, uprawnienie do głosowania),
- ✓ edukacja mieszkańców w zakresie potrzeb mieszkańców oraz sposobu funkcjonowania miasta,
- ✓ zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta,
- ✓ zachęcenie mieszkańców do zapoznania się z propozycjami zadań,
- ✓ edukowanie mieszkańców na temat potrzeb poszczególnych grup mieszkańców i proponowanych projektów,
- ✓ umożliwienie sprawnego oddania głosu,
- ✓ zapewnienie rzetelności procesu głosowania,
- ✓ zapobieganie wykluczeniu z procesu głosowania na BO konkretnych grup społecznych,
- ✓ dyskusja o projektach poddanych pod głosowanie.

VI OGŁOSZENIE PROJEKTÓW DO REALIZACJI I EWALUACJA

Celami tego etapu są:

- ✓ poinformowanie mieszkańców, które propozycje zadań zostały wybrane do realizacji,
- ✓ poinformowanie głosujących, które propozycje zadań zostały wybrane do realizacji,
- ✓ budowa wizerunku budżetu obywatelskiego wśród mieszkańców,
- ✓ podziękowanie wszystkim wnioskodawcom, którzy zaangażowali się w tworzenie projektów.

VII REALIZACJA PROJEKTÓW

Celami tego etapu są:

- ✓ realizacja wybranych propozycji zadań,
- ✓ podtrzymanie zaangażowania mieszkańca, który oddał głos,
- ✓ pogłębienie współpracy z wnioskodawcą,
- ✓ budowa wizerunku budżetu obywatelskiego wśród mieszkańców,
- ✓ realizacja potrzeb mieszkańców, których odzwierciedleniem są wybrane projekty,
- ✓ informowanie o harmonogramie realizacji projektu i postępach w jego realizacji,
- ✓ edukacja wnioskodawców i głosujących w zakresie uwarunkowań funkcjonowania miasta,
- ✓ monitoring funkcjonowania zrealizowanych projektów.

PODSUMOWANIE

Zrekonstruowane cele będą przedmiotem konsultacji i uzgodnień z przedstawicielami UMK oraz staną się punktem wyjścia do zbudowania modelu logicznego Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa.

Na podstawie modelu logicznego zostaną wypracowane propozycje rekomendacji zmian w budżecie obywatelskim oraz zostanie zaproponowany plan ewaluacji przyszłych edycji.